

Anti-pestprotocol

Schooljaar 2023-2024

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....
2. Doel.....
3. Wat verstaan we onder pesten?.....
4. Preventie.....
5. Als er dan toch gepest wordt.....

1. Inleiding

Op basisschool het Talent besteden we dagelijks aandacht aan sociaal-emotionele ontwikkeling. We richten ons op de principes van **sociaal-emotioneel leren (SEL)**. **Kwink** is de methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling die hierbij aansluit en zorgt voor een **doorgaande lijn** binnen de school. Buiten de methodelessen die vaststaan op het rooster, komt sociaal-emotioneel leren iedere dag aan bod in de klas.

Omgaan met pestgedrag valt hier ook onder. Wij zijn van mening dat we het beste **preventief** kunnen handelen als het om pesten gaat: **voorkomen is beter dan genezen**. Hoe wij dat precies doen, wordt verder toegelicht in dit anti-pestprotocol.

2. Doel

Onze school behoort voor iedereen een **veilige plek** te zijn. We besteden veel aandacht aan het creëren van een **goed pedagogisch klimaat** in de klas en in de school, omdat dit de basis is voor het leren. Ieder kind zou graag naar school moeten komen. Hiervoor dragen wij als school een **gezamenlijke verantwoordelijkheid**.

Daarnaast is dit anti-pestprotocol bedoeld om ervoor te zorgen dat er binnen de gehele school **op eenzelfde manier wordt opgetreden** als er gepest wordt.

Het uiteindelijke streven is natuurlijk een pestvrije school.

3. Wat verstaan we onder pesten?

Om pestgedrag aan te kunnen pakken, moeten we allereerst pestgedrag kunnen **signaleren**. Het is dan van belang dat we als team **dezelfde taal spreken**.

3.1 De definitie van pesten

In de literatuur (Van Stigt, 2014; Deboutte, Schuerman, & Neuts, 2010; Olweus, 2003; Ruigrok, 2010) wordt pesten gekenmerkt door de volgende vijf aandachtspunten:

- systematisch, **zich herhalend** negatief gedrag;
- bedoeling om **doelbewust** te kwetsen of onderuit te halen;
- toebrengen van fysieke, psychische en sociale **schade** aan het slachtoffer;
- een ongelijke machtsbalans** tussen pester(s) en gepeste(n) (de dader heeft vaak een dominante houding ten opzichte van het slachtoffer);
- een sociale functie**; pesterijen treden bijna altijd op in groepsverband. Pesters verwerven zo een centrale positie in de groep. Het is vaak niet de drang tot kwetsen, maar de behoefte erbij te horen.

3.2 Vormen van pesten

Pesten kan op verschillende manieren gebeuren. **Sociaal of relationeel pesten** is bijvoorbeeld als kinderen buitengesloten of genegeerd worden of als er over kinderen geroddeld wordt. Dit valt onder **mentaal (geestelijk) pesten**.

Voorbeelden van **fysiek (lichamelijk) pesten** zijn slaan en schoppen. **Materieel pesten** is het materiaal van anderen beschadigen of stelen.

Hedendaags krijgen we ook steeds meer te maken met **cyberpesten ofwel online pesten** via sociale media. Kinderen komen hiermee op steeds jongere leeftijd in aanraking. Online pesten gebeurt vaak anoniem en op afstand. De pester ziet hierdoor niet de reactie van degene die gepest wordt en heeft geen idee van de impact ervan.

3.3 Het verschil met plagen

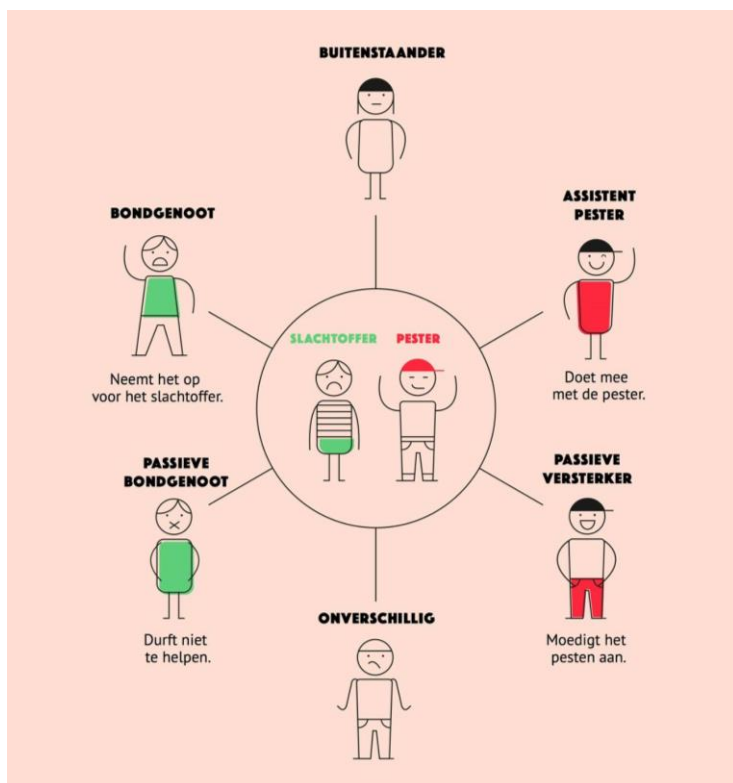
Tussen pesten en plagen zit een groot verschil. Bij plagen is het **voor alle partijen leuk of grappig**. Plagen is **onschuldig** en er is sprake van **gelijkwaardigheid**. Het gebeurt af en toe en het **stopt op tijd**.

Het wordt pas gevaarlijk als het plagen te lang aanhoudt, dan kan het alsnog richting pesten gaan.

*Ondanks de definities voor pesten en plagen, is het toch voor iedereen anders of iets als plagen of als pesten voelt. Wat voor de een voelt als plagen, voelt voor de ander als pesten. We vinden het daarom van belang om in eerste instantie altijd in gesprek te gaan met de betreffende leerling(en) en te luisteren naar zijn/haar **ervaring**.*

3.4 Rollen binnen pesten

Als je aan pesten denkt, denk je vaak aan een pester en een slachtoffer. Echter zijn er vaak **meerdere personen betrokken** als er gepest wordt. Onderstaand schema geeft weer welke rollen er nog meer zijn binnen pestgedrag.

Figuur 1: De rollen in het groepsproces van pesten. Bron: Topwijs, 2017.

Als er gepest wordt, is het dus niet alleen van belang om dit met de pester en het slachtoffer te bespreken, maar juist ook om de rest van de groep erbij te betrekken en iedereen **bewust te maken** van zijn/haar eigen rol binnen het plaatje. Op die manier ontstaat er een **gezamenlijke verantwoordelijkheid** binnen de groep. Als de groep opstaat tegen pesten, zal de pester het snelste stoppen. De **Ringaanpak** (zie hoofdstuk 5.5) is een middel dat hiervoor gebruikt kan worden.

3.5 Signalen

Omdat pesten vaak **stiekem** gebeurt en vervelend gedrag niet altijd meteen te duiden is als pesten, is **signaleren** soms lastig. Uitschelden of schoppen is makkelijker te signaleren dan buitensluiten of online pesten. Hieronder staan een aantal voorbeelden beschreven van **mogelijke signalen** dat iemand gepest wordt:

- De leerling is vaker afwezig; gaat niet graag naar school;
- De leerling zoekt de veiligheid van de leerkracht op;
- Een leerling wordt vaak met een bijnaam aangesproken door klasgenoten;
- De leerling klaagt over hoofdpijn of buikpijn.
- De schoolresultaten van de leerling gaan plots achteruit;
- De leerling wordt dikwijls als laatste gekozen bij het indelen van groepjes;
- De leerling isoleert zich van de anderen, soms met één vriend(in);
- De leerling is vaak alleen en buitengesloten tijdens pauzes en tijdens het overblijven;
- De leerling blijft dicht bij de onderwijzer staan tijdens pauzes en tijdens het overblijven;
- Een leerling is vaak betrokken bij vechtpartijtjes, scheldpartijen etc.
- Een leerling is steeds het mikpunt van "grapjes". Pen weggooid, etui overgooien, stoel wegzetten etc.
- De leerling gedraagt zich schichtig, schrikt snel, durft iemand niet aan te kijken etc.
- De sfeer in de klas is niet goed;

4 Preventie

4.1 Kwink

In het schooljaar 2020-2021 zijn we schoolbreed gestart met de methode **Kwink** voor sociaal-emotionele ontwikkeling. De methode is gebaseerd op de principes van SEL en gaat er vanuit dat **wanneer je positief gedrag aanleert, je veelal kan voorkomen dat achteraf onnodige ‘reparatie’ nodig is**. Kwink leert de kinderen om elkaar op een positieve manier aan te spreken op hun gedrag. **Positieve communicatie** vinden wij een belangrijk onderdeel voor een positief klimaat in de klas. Leerkrachten hebben hierbij een belangrijke **voorbeeldfunctie**. De leerkracht geeft het goede voorbeeld door op een positieve manier te communiceren. De nadruk ligt op wat er goed gaat in de klas en op **het gewenste gedrag**.

Gewenst gedrag wordt gestimuleerd en beloond. Bij ongewenst gedrag keurt de leerkracht het gedrag af en niet het kind:

“Wat ben je toch vervelend” → “Ik vind het vervelend dat je door me heen praat”.

Daarnaast besteedt Kwink veel aandacht aan de verschillende **emoties**. Welke emoties zijn er? Hoe voel jij je als je boos bent? Wanneer ben je geïrriteerd en wanneer ben je woedend? En welke gradaties zitten daar nog tussen? En heel belangrijk bij pesten: Hoe kun je **emoties bij een ander herkennen**? Hoe zou jij je voelen als ...? Hierbij draait het om **inlevingsvermogen en empathie** te trainen bij kinderen. Als je je kunt inleven in een ander, zul je hem niet zo snel pijn

doen. Het is onze taak om kinderen te leren **respectvol** met elkaar om te gaan.

4.2 Gouden weken

In het begin van het schooljaar besteden we aandacht aan de **Gouden weken**. Ieder jaar doorloopt een groep opnieuw de **fases van groepsvorming**. In deze fases bepalen de groepsleden bewust en onbewust hoe de groep zich zal gaan gedragen, wie de leiders worden etc. De start van het schooljaar is een belangrijk moment voor een groep. **De eerste weken bepalen het succes voor de rest van het jaar**. Ontwikkelt een groep zich tot een positieve, neutrale of negatieve groep? De leerkracht heeft er invloed op!

Tijdens de Gouden weken bepalen we **samen** met de kinderen de **gedragsregels** voor de groep. We besteden veel aandacht aan het **leren kennen van elkaar** en organiseren **groepsvormende activiteiten**. Vanaf de eerste schooldag bouwen we aan een **sociale en veilige groep**.

Door samen met de leerlingen de regels te bepalen, creëren we **gezamenlijke verantwoordelijkheid**. Het is belangrijk dat de hele klas zich verantwoordelijk voelt om te zorgen voor een fijne groep.

4.3 Week tegen pesten

In de derde week van September besteedt Kwink aandacht aan de **week tegen pesten**. Hiervoor bieden zij een katern aan met allerlei voorbeelden en lessuggesties die de

leerkracht in de klas toe kan passen. **De pestcoördinator** zorgt ervoor dat dit onder de aandacht wordt gebracht bij de leerkrachten en ziet erop toe dat er iets mee gedaan wordt in alle klassen.

4.4 Mediawijsheid

Onze leerlingen komen steeds meer in aanraking met **sociale media**. Het is mooi dat ze hier al zo veel mee kunnen, maar het is zoals eerder beschreven ook een makkelijke plek om te pesten.

Hoewel dit buiten schooltijd gebeurt, vinden wij dat wij als school wel een **verantwoordelijkheid** dragen om onze kinderen te **leren hier mee om te gaan**. Daarbij heeft hetgeen dat buiten schooltijd gebeurt, wel invloed op de groep op school. Daarom besteden we aandacht aan **mediawijsheid**. Mediawijsheid is de verzameling competenties die je nodig hebt om actief en **bewust deel te kunnen nemen aan de mediasamenleving**.

Het gaat bij die vaardigheden dan om onder andere begrip, gebruik, communicatie en het reflecteren op eigen mediagebruik. Kinderen krijgen, als ze mediawijs zijn, meer kansen in het leven. Hun netwerk wordt groter en ze zijn aangesloten op de maatschappij waaraan ze ook kunnen bijdragen. **Verantwoord mediagebruik stimuleert sociaal-emotionele vaardigheden** en helpt kinderen een online identiteit te ontwikkelen. Onderwijs hierin is cruciaal.

Vanaf groep 5 besteden we aandacht aan **de week van de mediawijsheid**. Tijdens deze week staat mediawijsheid extra centraal en gaan kinderen a.d.h.v. verschillende opdrachten met het onderwerp aan de slag. **Kwink** biedt hiervoor handvaten en lesmateriaal. Daarnaast besteden we gedurende het jaar ook aandacht aan mediawijsheid. Soms misschien spontaan, naar aanleiding van een gebeurtenis in de klas. We proberen in te spelen op de behoeften die de kinderen hebben.

Naast het aanbod op school, is het van groot belang dat **ouders** thuis ook alert zijn op en aandacht besteden aan het mediagebruik van hun kind(eren). Alleen **samen** kunnen we onze kinderen hier het beste mee om leren gaan.

4.5 Veiligheidsmonitor

Ieder jaar nemen we bij de kinderen van groep 5 t/m 8 de **Veiligheidsmonitor** af. Dit is een vragenlijst die in beeld brengt of de kinderen zich veilig voelen op school. N.a.v. de analyse van de resultaten, kunnen we opmerken of er kinderen zijn die zich niet veilig voelen en daar actie op ondernemen.

We hopen door deze preventieve manier van werken zo veel mogelijk pestgedrag te voorkomen.

5 Als er dan toch gepest wordt

Als er ondanks de preventieve maatregelen, tóch pestgedrag plaatsvindt op onze school, vinden wij het belangrijk om **per situatie te bekijken wat er nodig is**. Iedere situatie én ieder kind heeft andere behoeften en heeft daarom ook een andere aanpak nodig. Hieronder staan een aantal voorbeelden waar we de meest passende keuze uit maken.

5.1 In gesprek

Allereerst vinden we het belangrijk om **in gesprek** te gaan met alle betrokken partijen. Met de **pester, degene die gepest** wordt en afhankelijk van de situatie ook met de **ouders**. Deze gesprekken zijn bedoeld om na te gaan wat het gepeste kind **ervaart**. We nemen het kind **serieus** en bieden een **luisterend oor**. Het kind moet zich **gehoord en gesteund** voelen.

Met de pester wordt een gesprek gevoerd om erachter te komen waar het pestgedrag vandaan komt. Zit er een bepaalde **oorzaak** achter het pestgedrag? Daarnaast wordt het gedrag van de pester **afgekeurd** door de leerkracht en wordt hem/haar gevraagd zich in te leven in de ander. Er worden **concrete afspraken** gemaakt voor het vervolg.

Na de gesprekken houden we de situatie goed in het oog. We **checken** regelmatig hoe het met de betrokken kinderen gaat.

Met toestemming van de betrokken personen, gaan we ook het gesprek in de **klas** aan om de hele klas **bewust** te maken van de situatie en de eerder benoemde **gezamenlijke verantwoordelijkheid** te creëren. Zie hoofdstuk 5.5.

5.2 Pestcoördinatoren

Op onze school zijn Bo Vervoordeldonk & Cara Leenen aangesteld als **pestcoördinatoren**. Dit wil zeggen dat zij in het geval dat er gepest wordt, hierbij betrokken kunnen worden. Een pestcoördinator dient een **aanspreekpunt** te zijn voor de leerling(en), de ouders en de groepsleerkracht(en). Het is een **neutrale partij**, die de situatie vanuit een neutraal oogpunt bekijkt en beoordeelt en **hulp biedt aan alle betrokkenen**.

5.3 Vertrouwenspersonen

We hebben op onze school twee **vertrouwenspersonen**. Dit zijn Laura Slegers en Hilde Jacobs. Zowel ouders als leerlingen kunnen hier terecht.

Ook zijn er **externe** vertrouwenspersonen waarmee u contact op kunt nemen. Dit zijn Annelies de Waal (anneliesdewaal@vertrouwenswerk.nl) en Roy Ploegmakers (royploegmakers@vertrouwenswerk.nl).

5.4 Schriftje

Een **schriftje** kan helpend zijn voor leerlingen die gepest worden. In dit schriftje kunnen zij **hun gevoelens kwijt**, zonder het uit te hoeven spreken. Daarnaast schrijft de leerling op wanneer er gepest wordt en een beschrijving van wat er dan gebeurt. Dit geeft voor de leerkrachten een duidelijk **beeld en overzicht** van wanneer er gepest wordt, hoe vaak het gebeurt en op welke manier.

5.5 Registratie

De leerkracht legt incidenten in het **leerlingvolgsysteem** vast en zorgt ervoor dat de IB'er en/of pestcoördinator op de hoogte is/zijn.

5.6 De Ringaanpak

Om **gezamenlijke verantwoordelijkheid** te bereiken in de klas, kan er gebruik worden gemaakt van de **Ringaanpak**. De Ringaanpak is te gebruiken als middel in groepen die zich negatief hebben ontwikkeld. De Ringaanpak heeft de **overtuiging** dat elk kind dat zich negatief gedraagt, in welke mate dan ook, eigenlijk schreeuwt om hulp en aandacht.

De Ringaanpak gaat uit van een groep als systemisch geheel waarin de groepsleden bepaalde rollen hebben die met elkaar een **patroon** vormen. Door dit patroon voor de groepsleden zelf **inzichtelijk** te maken en een beroep te doen op ieders **verantwoordelijkheid**, wordt het negatieve proces middels 8 stappen in een tijdsbestek van ongeveer 8 weken omgebogen.

De Ringaanpak beschrijft de volgende subgroepen in een klas:

- In het centrum (ring 1) bevindt zich een negatieve leider. Deze leerling heeft een centrale positie, en kan zichzelf handhaven dankzij de negatief ondersteunende rol van de leerlingen in ring 2 en 3.
- De leerlingen in ring 2 voeren het beleid uit; de leerlingen in ring 3 laten zich gemakkelijk beïnvloeden

en zijn sterk geneigd tot volgen, waarbij ze over hun eigen persoonlijke grenzen heen gaan.

- Ring 4 is doorgaans een grote groep teruggetrokken kinderen. Zij kijken toe en grijpen zelden in.
- De leerlingen in ring 5 zijn in staat om op een positieve manier leiding te geven. Door het ontbreken van steun, krijgen ze nauwelijks navolging.
- Buiten de ringen bevinden zich tenslotte enkele kwetsbare leerlingen die een groot risico lopen slachtoffer te worden.

De subgroepen hebben veel overeenkomsten met de rollen uit figuur 1.

5.7 Samenwerking met instanties

Wanneer blijkt dat de acties die op school zijn ondernomen om het pesten te stoppen niet tot het gewenste resultaat hebben geleid, kan de school in overleg met ouders besluiten externe organisaties te betrekken bij de situatie. De school

heeft een samenwerking met verschillende externe organisaties zoals het **Expertise Netwerk Prodas (ENP) of Sociaal Team Asten**. Afhankelijk van de situatie kan er met een specifieke hulpvraag extra begeleiding worden aangevraagd voor de groep in zijn geheel, een kleiner groepje leerlingen of een individuele leerling. Via deze weg kan bijvoorbeeld een sociale vaardigheidstraining of een individueel traject onder begeleiding van een zorgverlener worden gefaciliteerd.

5.8 Schorsing

In **uitzonderlijke gevallen**, als het ten koste gaat van de veiligheid van andere kinderen, kunnen wij als school ervoor kiezen om een leerling te **schorsen**. Dit gebeurt pas nadat we alles hebben geprobeerd om het probleem op een andere manier op te lossen. Een schorsing gaat altijd in overleg met de **directie en het bestuur van stichting**.